

Ana Katarina Pavlović

Radionica na rukopisima
dubrovačkih latinista

Dubrovnik, 25. veljače – 1. ožujka 2019.

U jutarnjim satima prvoga dana, 25. veljače, osmero studenata s Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu okupilo se u staroj dubrovačkoj gradskoj jezgri gdje su s doc. dr. sc. Irenom Bratičević dogovorili okvirni plan rada. Radionica na kojoj su sudjelovali pokrenuta je na prijedlog ravnateljice Dubrovačkih knjižnica Dubrovnik, Jelene Bogdanović, prof. klasičnih jezika i bibliotekarstva, i omogućena zahvaljujući potpori Ureda za kulturu Grada Dubrovnika i Odsjeka za klasičnu filologiju. Zamišljena je kao terenski dio nastave o rukopisima koja se izvodi na Odsjeku, odnosno kao rad na rukopisima dubrovačkih latinista koje sadrži Znanstvena knjižnica u Dubrovniku, u nekoliko faza: u prvoj fazi kao proučavanje fizičkih osobina i opis rukopisa, u sljedećoj kao čitanje i transkribiranje tekstova, a u završnoj kao uređivanje prijepisa, pisanje predgovora i komentara te eventualno prevođenje, kako bi odabrani tekstovi iz rukopisa na koncu bili objavljeni.

U Znanstvenoj knjižnici prvog smo se dana upoznali s desetak rukopisa koje su odabrali njezini stručni suradnici. Osim toga, prema vlastitim afinitetima i u dogovoru s profesoricom iz knjižničnog smo kataloga odabrali i naručili i druge rukopise koje smo smatrali zanimljivima za proučavanje. U prostoriji koju nam je knjižnica ustupila za rad provodili smo dio prijepodneva, a zatim smo, nakon stanke za ručak i nešto slobodnog vremena, nastavljali s radionicom do kasnopodnevni sati. Pristupačnost knjižnice, smještene u samom centru grada, kao i smještaj u dormitoriju Interuniverzitetskog centra Dubrovnik koji se nalazi u blizini ulaza u Stari grad, omogućili su da vrijeme koje smo imali na raspolaganju iskoristimo što učinkovitije.

Moglo bi se reći kako je rad dijelom bio individualan (samostalno transkribiranje rukopisa), dijelom timski (kolacioniranje pročitanih, odnosno prepisanih tekstova). Rukopise koje smo čitali, birali smo prema više kriterija. Osim osobnih afiniteta koji podrazumijevaju i samu tematiku tekstova, prije svake transkripcije bilo je važno provjeriti je li određen rukopis već ranije objavljen, je li riječ o prijepisu ili autografu, je li autor poznat ili anonim, a uz profesoričinu pomoć nije bilo naodmet saznati i jesu li određeni autor ili samo djelo u procesu objavljivanja.

Rukopise na kojima smo radili, mogli bismo podijeliti u više kategorija. U prvu svakako pripadaju autografi. Među njima nalazimo, primjerice, pjesmu Vice Petrovića *De victoriis Caroli IV imperatoris* i dva epigrama Inocenta Čulića povodom smrti

Đura Ferića. Zanimljiv je i latinski sastavak o Cezarovu životu Ivana Kaznačića kao primjer školske zadaće iz latinskoga, no nažalost zasad nismo uspjeli utvrditi tko je bio Kaznačićev profesor koji je zadaću ispravio i ocijenio.

Sljedećoj kategoriji pripadaju rukopisi čiji su autor i prepisivač poznati. To su pjesme posvećene svecima i jedan epigram Vice Petrovića u prijepisu Inocenta Čulića, zatim poema *Ragusa pestilentiae victrix* Tommasa Baldassinija u prijepisu Stjepana Tomaševića te pjesme Mata Sorkočevića koji dosad nije osobito poznat kao latinski pjesnik, u prijepisu Luke Pavlovića. Baldassinijeva poema potječe iz 1671. i najstarije je djelo kojim smo se bavili, dok sva ostala pripadaju osamnaestom ili devetnaestom stoljeću.

Posebna su skupina rukopisi čiji je autor poznat, ali ne i prepisivač. Tu pripadaju heksameterska pjesma *Genethliacus sermo Archiduci Austriae* Vice Petrovića, kao i elegija posvećena Nikoli Puciću čiji je autor manje poznati pjesnik Petar Remedelli. Također, nepoznat kao latinski pjesnik, Mato Županović napisao je elegiju povodom smrti Urbana Appendinija. Nalazimo i jednu elegiju Marka Faustina Galjufa, tridesetak epigrama Ignjata Đurđevića koji nisu objavljeni u izdanju *Poetici lusus varii* te elegiju talijanskog pjesnika Guadagnija napisanu povodom smrti Rajmunda Kunića. Među anonimnim rukopisima nalaze se ekloge *Amyntas* i *Damon et Corydon*, kao i jedna nabožna pjesma.

U posljednjoj, zasebnoj kategoriji, spomenut ćemo dva rukopisa. Prvi je heksameterska poema *De tuenda valetudine* koja je zabunom pripisana Luku Stulliju, a pripada isusovcu Andrei Lupatiju. U knjižnici se nalazi samo prvi dio prvog pjevanja (od sveukupno tri). Uz nju nalazimo i dvije stihovane poslanice posvećene Antunu Sorkočeviću, naslovljene *Carmina Marini Nicolai de Sorgo*.

Osim samog rada na rukopisima, zahvaljujući dobro pripremljenoj organizaciji radionice, zajedno s profesoricom svaki smo dan izuzev ponedjeljka ranije prijepodneve sate iskoristili za posjete ustanovama i kulturnim znamenitostima Dubrovnika. U utorak, 26. veljače, uputili smo se do Zavoda za povijesne znanosti HAZU koji je smješten u ljetnikovcu plemićke obitelji Sorkočević. Uz stručno vodstvo dr. sc. Relje Seferovića ukratko smo se upoznali s poviješću zgrade te njezinom današnjom funkcijom, a uz obilazak interijera i eksterijera imali smo uvid u nekoliko reprezentativnih rukopisa iz zbirke.

U srijedu, 27. veljače, jutro je bilo rezervirano za posjet franjevačkom samostanu Male braće u centru Grada. U knjižnici smo od voditelja, fra Stipe Nosića, saznali ponešto o njezinu nastanku i zbirci koja obuhvaća nekoliko stotina inkunabula, a ukupno više od 70000 tiskanih knjiga, kao i brojne rukopise. Uz knjižnicu, samostan je poznat i po glazbenom arhivu koji smo vidjeli tek u prolazu, a posjetili smo i sakristiju, crkvu te na kraju i muzej.

U četvrtak, 28. veljače, na rasporedu je bio obilazak dubrovačkog Državnog arhiva, smještenog u palači Sponza u istočnom dijelu grada. Ondje se nalazi arhivsko gra-

divo Dubrovačke Republike, odnosno važni povijesni dokumenti. Zahvaljujući voditelju fonda Zoranu Peroviću, imali smo priliku pogledati neke od najznačajnijih rukopisa, kao na primjer Statut grada Dubrovnika iz 1272. godine, Povelju Kulina bana i Višegradsku povelju.

Zadnjeg dana, u petak 1. ožujka, obišli smo i baroknu crkvu sv. Vlaha, zaštitnika grada Dubrovnika. Osim što smo od rektora crkve, don Tome Lučića, saznali ponešto o njezinoj turbulentnoj povijesti i nedavnoj obnovi, razgledali smo umjetnine i zatim se uputili prema dubrovačkoj Katedrali. Ondje nam je omogućen pristup dragocjenoj Riznici u kojoj se čuvaju relikvijari i crkveno posuđe iznimne umjetničke vrijednosti.

Na kraju bismo mogli zaključiti da su ciljevi radionice ostvareni. Većina prepisanih rukopisa zanimljiva su građa za daljnje proučavanje, što zbog same tematike, što zbog njihovih autora ili forme, a nedvojbeno čine i vrijedan doprinos hrvatskoj latinističkoj baštini. Također, tijekom 2020. godine, u izdanju Dubrovačkih knjižnica predviđeno je objavljivanje zbornika koji bi sadržavao priloge s radionice. Osim toga, neki od rukopisa nadahnuli su studente za teme njihovih diplomskih radova.